

Pevnost Lusérn není zdaleka tak upravená a učesaná jako Belvedere a snad právě proto na návštěvníka zapůsobí jako opravdovější památník oné války.

Pánubohu do oken

Jsou situace a chvíle, kdy se ani člověk, který jinak mluví slušně a vybraně, neubrání nespokojenému zamručení. To třeba když po strmé stezce plné kamení šlape pět hodin a překoná převýšení více než tisíc metrů, cestou si stokrát řekne, že už ani cigaretu, s pocitem, který zažívali Hillary a Tenzing, vystoupí upachtěný na vrchol – a tam, před hospodou, stojí auto. To prostě Slušně se to říci nedá.

Kuchař v hospodě Damiano Chiesa, která tam, na holém kopci Altissimo di Nago ve výšce 2079 metrů stojí, je zřejmě veselá kopa. Když měl říci, co nám dá po úmorném výstupu k obědu, předvedl jak chytá na okolních loukách králíky, sbírá divoké plody, bylinky a nabírá vodu za studánky.

Italové nad jeho komentářem padali smíchy ze židlí, nám bylo lakonicky přeloženo, že k obědu bude polévka a králík, to vše připravené s místními plody a bylinkami.

Kvůli tomu jsme se však na druhý nejvyšší vrchol v horském masivu Monte Baldo neplahočili. Hory nad jezerem Garda byly na počátku války, o níž je tu všude řeč, předním frontovým okrajem italských vojsk. Ta měla před sebou rakouské Tridentisko, za sebou italské Benátsko. Tehdy tu nebyla nynější hospoda, ale pozorovatelná a postavení protiletadlového dělostřelectva. Zůstala po nich na temeni hory spleť hlubokých zákopů a vybetonované kruhové plošiny, na nichž se tehdy otáčela děla.

Nemám tušení, jak vysoko létaly aeroplány v roce 1915, ale donedávna bych se býval urputně přel, že nevylétly do dvou tisíc metrů. Zdá se však, že létaly i výš, protože Carlo, jeden z našich průvodců, rozhodně popíral, že by italští protiletadloví dělostřelci stříleli dolů.

V každém případě – i když by to člověk u nábožných Italů nečekal – stříleli také asi pánuobohu do oken, protože odnikud široko daleko to tam neměli blíž, než z Altissimo di Nago.

Cesta z vrcholu – jak laskavý čtenář již tuší – nebyla tak namáhavá jako výstup. Seběhli

jsme po kvetoucím palouku na parkoviště, kde čekal autobus.

I tam nás ale potkalo překvapení. Stojí tam, z ničeho nic, podivná homole, hora v údolí. Jmenuje se Cornapiana a je to jedna ze tří nejprísněji chráněných přírodních rezervací v Dolomitech. Nesmí se jí zkřivit ani travička. Díky své poloze, větrům, které ji ovívají, době a míře slunečního svitu, má Cornapiana unikátní „podnebí“. Na poměrně malé ploše tam roste více než dvě stě druhů stromů, keřů, květin a dalších rostlin, z nichž mnohé se jinde v Dolomitech vůbec nevyskytují. Je to zahrádka, do níž může návštěvník nahlížet jen „přes plot“, ze značených cestiček. Zahradničit tam smí pouze matka Příroda.

Ochrana přírody ostatně v Dolomitech berou vážně všude. Nedá mi nedodat, že alespoň teoreticky. Za každý utržený hořec na palouku u farmy Millegrobbe, od níž vede cesta k pevnosti Lusérn, zaplatí přistizžený provinilec nějakých pět eur. (Každá z váziček na stolech v tamní restauraci by při takovém počítání měla hodnotu při nejmenším třiceti eur.) V rezervaci Cornapiana jsou sazby podstatně vyšší – za utržení čehokoliv je sazba padesát až šedesát eur.

V Tridentisku si musejí přírodu opravdu chránit, protože je unikátní. Víkendoví návštěvníci, kteří tam přijíždějí z jižněji položených míst, by stačili obrát a odvézt všechno, co tam vyrostlo. A tak jsou chráněné například i houby. Dříve, než vyrazíte s košíkem do lesa, musíte zajít do trafiky (na obecní úřad, na poštu, do turistického informačního střediska) a koupit si kolek. Platí jeden den, stojí pět eur – nevím jestli ještě dnes, protože obce si stanovují poplatky podle vlastního uvážení – a opravňuje vás k nasbírání dvou kilogramů hub. Místní mohou chodit na houby bez kolků, ale i pro ně platí ono dvoukilové omezení. Dodržování těchto pravidel kontrolují četníci a lesní stráž a ti také na místě trestají každého, kdo páchá lesní pých. Trestají ale i ty, kteří si v kempu připravují houbovou smaženici a nepředloží na požádání doklad o tom, že si dnes koupili za pět eur kolek.

Když už je řeč o výši pokut, cenách kolků nebo třeba piva, je uváděna v eurech, oficiální měně Italské republiky. Pokud se ale někoho zeptáte, kolik stojí Peugeot 307, řekne vám větš-

Proslulý švýcarský architekt Le Corbusier považoval Dolomity za nejkrásnější dílo přírody.